

Первомайська філія
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова

Кафедра обліку і економічного аналізу

«Допущений до захисту»
Завідувач кафедри

«___» _____ 2021 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: «Бухгалтерський облік і економічний аналіз основних засобів
підприємства (на матеріалах ТДВ «Первомайський авторемзавод»)»

Виконав:

здобувач вищої освіти 56-ОО-18з групи

_____ Тхір Юлія Сергіївна

Керівник роботи:

_____ Грищенко Олена Валентинівна

Первомайськ, 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1.Еволюція поглядів на сутність основних засобів як економічної категорії.....	7
1.2.Основні засоби, як об'єкт бухгалтерського обліку і економічного аналізу.....	16
РОЗДІЛ 2	
ХАРАКТЕРИСТИКА ТДВ «ПЕРВОМАЙСЬКИЙ АВТОРЕМОНТНИЙ ЗАВОД» ТА ОЦІНКА ЙОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ	
2.1. Виробничо-економічна характеристика товариства.....	26
2.2. Оцінка фінансового стану ТДВ «Первомайський авторемзавод».....	29
РОЗДІЛ 3	
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТДВ «ПЕРВОМАЙСЬКИЙ АВТОРЕМОНТНИЙ ЗАВОД»	
3.1 Бухгалтерський облік основних засобів на підприємстві.....	33
3.2.Економічний аналіз основних засобів на ТДВ «Первомайський авторемзавод».....	38
РОЗДІЛ 4	
ОХОРОНА ПРАЦІ НА ТДВ «ПЕРВОМАЙСЬКИЙ АВТОРЕМЗАВОД»	
4.1 Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів виробництва на підприємстві.....	42
4.2. Заходи з покращення умов праці, запобігання виробничого травматизму і профзахворюваності на підприємстві.....	48
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	57
ДОДАТКИ.....	62

ВСТУП

Реалії сьогодення різко дестабілізували внутрішнє і зовнішнє середовище підприємств, що вимагає корінного поліпшення системи обліку. В сучасних умовах добре організований облік – це гнучкий комплекс господарських дій, що постійно змінюється і вдосконалюється. Він представляє собою економіко-правові та фінансові аспекти життя і діяльності всіх підприємницьких структур. Перебудова бухгалтерського обліку ведеться в напрямку наближення до міжнародних стандартів. Формування ринкових відносин сприяє виникненню нових підходів до бухгалтерського обліку, подальшому удосконаленню їх в цілому і, зокрема, обліку основних засобів. Адже виробничо-господарська діяльність та фінансовий стан підприємств багато в чому залежить від рівня забезпеченості основними засобами, бо вони, як правило, становлять значну питому вагу в загальній сумі основного капіталу підприємств і мають велике значення в господарській діяльності економічних суб'єктів.

Розширення, підтримання належного функціонального стану і раціональне використання основних засобів великою мірою визначають обсяг виробництва, можливості росту і підвищення його ефективності. Формування ринкових відносин передбачає подальше удосконалення обліку основних засобів, що обумовлює актуальність вибраної теми.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні теоретичних та практичних аспектів бухгалтерського обліку і економічного аналізу основних засобів на ТДВ «Первомайський авторемонтний завод».

Для досягнення поставленої мети визначено наступні завдання:

- дослідити економічну сутність категорії основні засоби;
- проаналізувати теоретичні аспекти бухгалтерського обліку і економічного аналізу основних засобів;

- надати виробничо-економічну характеристику ТДВ «Первомайський авторемонтний завод»;
- розглянути особливості бухгалтерського обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві;
- визначити якими методичними прийомами економічного аналізу основних засобів користуються на ТДВ «Первомайський авторемонтний завод»;
- охарактеризувати стан охорони праці в товаристві.

Об'єктом дослідження є господарсько-фінансова діяльність Товариства з додатковою відповідальністю «Первомайський авторемонтний завод» (далі ТДВ «Первомайський авторемзавод»).

Предметом дослідження виступає організація бухгалтерського обліку і економічного аналізу основних засобів товариства.

Джерелами інформації для написання кваліфікаційної роботи послужили, навчально-методична література, нормативні документи, статистичні дані, інформація наукових та науково-практичних конференцій з проблем бухгалтерського обліку і економічного аналізу основних засобів, первинна та звітна документація ТДВ «Первомайський авторемонтний завод».

Кваліфікаційна робота складається із чотирьох розділів.

У першому розділі висвітлено економічну сутність категорії основні засоби та досліджені теоретико-методичні аспекти бухгалтерського обліку і економічного аналізу основних засобів суб'єктів господарювання.

Другий розділ містить виробничо-економічну характеристику ТДВ «Первомайський авторемонтний завод» та результати оцінки фінансового стану товариства.

У третьому розділі досліджено стан бухгалтерського обліку та економічного аналізу основних засобів на ТДВ «Первомайський авторемонтний завод», виявлено недоліки.

Четвертий розділ характеризує загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів виробництва на ТДВ «Первомайський авторемонтний завод», пропоновані заходи з покращення умов праці.

Кваліфікаційна робота виконана на 62 сторінках друкованого тексту. Досліджений фактичний матеріал представлений у 9 таблицях, 1 рисунку. Опрацьовані літературні джерела включають 50 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Еволюція поглядів на сутність основних засобів як економічної категорії

Ведення людиною господарської діяльності в період існування автаркічного господарства, яке було замкнене та діяло за принципами самозабезпечення, стало причиною виникнення терміна «майно»[21]. Необхідність узагальнення об'єктів, залучених у господарське життя, була викликана потребою людини в інформації про їх наявність і переміщення.

Наразі широко застосовується цивілізаційний підхід під час вивчення історії розвитку людства. В економічній науці західні автори Дж. Гелбрейт, А. Арон [7], згідно з критерієм «щабель індустріального розвитку суспільства» поділяють індустріальну цивілізацію на три стадії:

1. Доіндустріальне суспільство;
2. Індустріальне суспільство;
3. Постіндустріальне суспільство

Доіндустріальне (аграрне) суспільство проіснувало з 7 тис. до н.е. до кінця XVII ст. Економічні погляди стародавнього світу (від Китаю до Греції і Риму) відображують пріоритет сільськогосподарського виробництва. Згодом, меркантилісти дещо втрачають інтерес до сільського господарства, однак він відновлюється в творчості П. де Буагільбера і фізіократів.

У період розвитку торгівельних відносин, усвідомлення грошей як міри вартості, панування меркантилізму, італійської бухгалтерської школи, виникла потреба у терміні «матеріальні цінності», що містив у собі юридичний і бухгалтерський відтінки.

Револьюційний стрибок у методиці обліку, пов'язаний з визнанням

подвійного запису (XV ст.) і його впровадження у господарський облік, призвів не тільки до виникнення рахунків, нових форм бухгалтерського обліку, але й балансу з визначенням майна, (матеріальних цінностей) як «активів» торговця [29].

У XVII столітті В.Петті - засновник класичної політичної економії в Англії підходив до визначення багатства як суми рухомого и нерухомого майна, і праці «Слово мудрим» він дає перелік предметів, що на його думку, є багатством[32].

У той же період у бухгалтерському обліку французький вчений Ж. Андре провів розмежування між фондом й капіталом. Фонд - це сума основних й оборотних коштів підприємства (підсумок балансу), а капітал - коштів власника, вкладених у фонд [36].

Промислова революція, що почалася наприкінці XVIII століття спричинила в подальшому механізоване виробництво, яке докорінно змінило об'єкти досліджень економістів. З погляду сучасної економічної теорії індустриальне суспільство проіснувало до другої половини XX століття початку науково-технічної революції [23].

Представник школи фізіократів Ф. Кене також підійшов до формування категорії «капітал» у своїх працях. Ф. Кене розглядав його як аванси та вперше в економічній науці розподілив капітал (аванси) за швидкістю обороту його частин. Основний капітал у Ф. Кене - це первісні аванси, а оборотний - щорічні аванси. Сучасна термінологія виникла значно пізніше.

Уперше термін «основний капітал» увів Адам Сміт. Він трактував капітал як частину запасів продукції, не використану на споживання, що дає прибуток, або за допомогою якого працею створюються нові блага. Це дало вченому підставу визначити елементи структури капіталу, поділивши його на основний та оборотний капітали. «Весь капітал будь-якого підприємця неодмінно поділяється на капітал основний і капітал оборотний» [35].

Основний капітал на відміну від оборотного характеризується тим, що приносить дохід (прибуток), не надходячи в обіг або не змінюючи власника.

Він складається :

- з будь-якого роду корисних машин і знарядь праці, що полегшують і зменшують працю;
- з усіх дохідних будівель, таких як приміщення під крамниці, склади, майстерні, будинки: стайні, комори та ін.;
- з поліпшень землі - усього того, що з вигодою витрачене на розчищення, осушення, огороження, удобрювання і приведення її до стану, найпридатнішого для обробці та окультурення;
- з набутих і корисних здібностей усіх мешканців або членів суспільства[36].

Згідно А. Сміта, основний капітал первісно виникає і постійно поповнюється за рахунок оборотного і лише за допомогою та участю останнього приносить прибуток. Капітал - це рушійна сила економічного прогресу та його роль у тому, що зміни капіталу природним чином сприяють пропорційним змінам мінової вартості річного продукту землі та праці країни, реального багатства та доходу населення[7].

Д. Рікардо, досліджуючи розподіл багатства на заробітну плату, прибуток та ренту і вплив його на зростання багатства суспільства, визначав, що капітал — це праця, витрачена на знаряддя, інструменти, будівлі, що беруть участь у виробництві. На відміну від А. Сміта, який пов'язував виникнення капіталу з переходом від простого (примітного) до розвиненого ринкового господарства, Д. Рікардо трактує цю категорію позаісторично, тобто навіть знаряддя первісної людини за його думкою є капіталом. Автор визначав капітал як провідний чинник розвитку продуктивних сил суспільства, частину багатства країни, яка використовується у виробництві й складається з їжі, одягу, інструментів, сировини, машин, всього необхідного для того, щоб привести у рух працю[41].

Поділяючи капітал на основний і оборотний, Д. Рікардо виокремив критерій їх поділу - час обороту (відтворення) засобів виробництва. «Залежно від того, як швидко зношується капітал і як часто він вимагає

відтворення, капітал зараховується до оборотного або до основного» [41].

Розвиток капіталістичних відносин, посилення ролі виробничих підприємств, поява акціонерних товариств, привело до необхідності відокремлення особистого майна власника від майна, вкладеного в підприємство, внаслідок чого власники стали виділяти економічну категорію «ресурси» підприємства, У к. XIX - п. XX століть, представник італійської класичної бухгалтерської школи Д. Дзаппа визначив актив не просто як засоби підприємства, а як ресурси, призначені для одержання прибутку, що несуть у собі очікування майбутніх прибутків. Сьогодні «ресурси» (від франц. допоміжний засіб) - це основні елементи виробничого потенціалу, які має в розпорядженні система і які використовуються для досягнення конкретних цілей економічного розвитку [6].

З переходом від мануфактурної до машинної стадії виробництва виникають нові Ідеї. Представники англійської класичної політичної економії, так званої «нової хвилі» Д. Міль, Д. Мак- Куллох визначали капітал як накопичений матеріальний продукт праці, який авансується на придбання засобів виробництва та робочої сили. Вони, як і представники попереднього покоління вчених поділяли капітал на основний та оборотний.

Якщо Д. Міль вважав, що капітал - це найважливіший фактор економічного зростання суспільства, то Д. Мак-Куллох відносить його до чинників вартості (зокрема машин, природи, тварин), та складової виробництва. Це наближало вчених до включення капіталу у склад витрат виробництва[26].

Об'єднавши історичний, логічний та переважно матеріалістичні підходи, К. Маркс и Ф. Енгельс розробляють формаційні принципи аналізу та доводять, що прогрес суспільства залежить від розвитку продуктивних сил, головним стрижнем яких є засоби виробництва.

«Засоби виробництва» - це створені у процесі виробництва всі види засобів праці і предметів праці [24].

Засоби виробництва, якщо враховувати тільки речовий зміст, є

капіталом у всіх суспільно- економічних формаціях. «Засоби праці» (як складова засобів виробництва) - це річ або кілька речей, які людина використовує у процесі праці відповідно до своїх потреб. Вирішальна роль на всіх суспільно- економічних формаціях належить механічним засобам праці (машинам, устаткуванню, землі).

Основний капітал - частина виробничого капіталу, що повністю й неодноразово бере участь у виробництві товару, переносить свою вартість на новий продукт частинами по мірі зношування. До основного капіталу відносять ту частину авансованого капіталу, що представлена засобами праці. Він, беручи участь й обслуговуючи виробничий процес, сприяє простому й розширеному відтворенню шляхом нагромадження й використання амортизаційного фонду підприємства.

В бухгалтерському обліку у ХХ ст. німецьким ученим П. Герстнером було виділене поняття «основний капітал», як суми пов'язаних статей активу, які після покриття всіх боргових зобов'язань, мають за статутом залишитися для розподілу між акціонерами[14].

У радянські часи вченим-економістом Р.Я. Вейцманом було запропоновано всі частини активу розбити на дві групи: «засоби у фазі виробництва» й «засоби у фазі обігу», та поділити його на групи: основні засоби; засоби в обігу; засоби поза обігом (вивільнені кошти) [3].

Наразі постіндустріальне суспільство вважається найрозвинутішою стадією людської цивілізації, у якій домінує наука, новітні розробки техніки й технологій, інформатизація, комп'ютеризація, автоматизація, тощо в усіх сферах економіки й управління.

Сучасна економічна наука визначає засоби виробництва як створені у процесі виробництва всі види засобів праці і предметів праці, а капітал - як фактор, створений самою економічною системою.

«Засоби виробництва» - один з факторів продуктивних сил, що сприяє перетворенню речовини природи у готову продукцію відповідно до потреб людей, допомагає створювати матеріальні й духовні блага и дозволяє

визначити зростання продуктивності суспільної праці, виробничі фонди за своїм матеріально-речовим складом, які поділяються на основні та оборотні.

«Засоби виробництва» - це фізичний капітал, речовий фактор виробництва, реальний капітал, конкретна форма капітала, специфічна соціально-економічна форма капітала, форма існування абстрактної, загальної форми капіталу, промисловий капітал.

«Основний капітал» - функціональна форма капіталу на другій стадії руху капіталу. Згідно з Н.Грегорі Менкью, основний капітал є накопичені, зроблені в минулому й використовувані в сьогоденні засоби праці для виробництва нових продуктів, послуг і товарів. Власниками основного капіталу виступають підприємства[9].

В бухгалтерському обліку частина засобів виробництва, або основний капітал це «необоротні активи» — термін, який виник у зв'язку з розвитком бухгалтерського обліку і є обліковою категорією — елементом балансу[13].

Е.С. Хендриксен, М.Ф.Ван Бреда, Дж.Кеннінг, які є представниками американської школи бухгалтерського обліку визначають необоротні активи як обліковий об'єкт, що характеризується правовими й економічними характеристиками, містить в собі інформацію про минуле (що виникло в результаті проведених господарських операцій) [35].

Необоротні (непоточні, довгострокові) активи можна також розглядати як інвестиції, розраховані на тривалий період. До інвестицій у довгострокові активи відносять землю, будинки і устаткування, які забезпечують працездатність підприємства. Такі об'єкти служать тривалий час і поступово зношуються[48].

Представники американської школи виділяють характерні риси довгострокових активів, які представлені в табл. 1.1

За своєю суттю необоротні (непоточні) активи — немонетарні активи, які призначені приносити доходи не за рахунок їх реалізації, а за рахунок використання у виробництві, обслуговуванні процесів постачання, виробництва, збуту, управління.

Характерні риси необоротних (непоточних) активів
у бухгалтерському обліку американської школи

Критерій	Зміст
Призначення об'єктів	Довгострокові активи призначені служити для виробництва готової продукції, надання послуг, надання робіт у ході нормального виробничого циклу
Термін служби	Мають обмежений термін служби, по закінченню якого підлягають списанню, ліквідації або заміні
Строк експлуатації	Строк експлуатації перевищує один рік або операційний цикл діяльності підприємства

Вітчизняна школа бухгалтерського обліку дає таке трактування необоротним активам: «необоротні активи» — це сукупність майнових цінностей підприємства, які багаторазово беруть участь у процесі господарської діяльності і які переносять на продукцію свою вартість частинами [4].

З погляду економічної категорії, основні засоби — це частина постійного виробничого капіталу, яка виступає у формі засобів праці та поступово, протягом багатьох виробничих циклів, переносить свою вартість на виготовлений продукт [8].

Поняття «основні засоби» має неоднозначне трактування, що зумовлює вчених-економістів досліджувати цей термін з різних сторін. Визначення терміну «основні засоби» в літературних джерелах згруповані в Додатку А.

Бутинець Т. А., у результаті свого дослідження, зробила висновки щодо трактування основних засобів з економічної точки зору: «...основні засоби розглядаються як вкладений капітал, і, відповідно, повинні обліковуватися за собівартістю і їх можна прирівняти до витрат майбутніх періодів

(динамічний баланс); основні засоби розуміються як ресурс, що знаходиться на підприємстві (статичний баланс)» [2].

Більш розширене тлумачення цього поняття наводить Комар Е.Е., що визначає основні засоби як матеріальні активи підприємства будь-якої форми власності, що неодноразово здійснюються у виробничих циклах та зберігають свою натуральну форму, переносячи свою вартість на вироблену продукцію частинами, строк використання яких перевищує один рік (операційний цикл) [20].

Сухарський В.С вважає, що основні засоби (основні фонди) – це засоби праці виробничого і невиробничого призначення, що беруть участь у процесі виробництва в продовж багатьох циклів, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і поступово (в міру зношення) переносять свою вартість на вироблену продукцію[45].

Вчені Сопко В., Карєв В. зазначають, що основні засоби – засоби праці, ціна яких перевищує встановлений підприємством вартісний ценз, і термін експлуатації яких перевищує один рік (чи операційний цикл, якщо він більший за рік) в первісній натуральній формі як засоби праці (машини, обладнання, прибори та інструменти) чи як матеріальні умови праці (будівлі, споруди, інвентар)[44].

Більшість авторів, такі як: Завадський Й.С., Осовська Г.В., Юшкевич О.О. дане поняття трактують як термін бухгалтерського обліку, синонім економічного поняття «основні фонди»; матеріальні активи, утримувані підприємством з метою їх використання у процесі виробництва та реалізації товарів, виконання робіт чи надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких перевищує один рік чи операційний цикл (якщо він довший за рік)[14].

Науковці Камишанов П.І, Камишанов А.П. описують основні засоби як матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх в процесі виробництва чи поставки товарів, надання послуг, здачі в оренду

іншим особам чи для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року [19].

Вчені Кузьмін Д.Л. [22] та Павлюк І. [31] вважали, що основні засоби – це сукупність засобів праці, які функціонують у сфері матеріального виробництва в незмінній натуральній формі протягом тривалого часу та переносять свою вартість на заново створений продукт частинами в міру їх зношення.

Хома С. «основні засоби» трактує по-іншому, як матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання(експлуатації) яких більше одного року[47].

Значення вивчення та дослідження такої економічної категорії як основні засоби зумовлюється наступним:

- основні засоби, які призначені для використання у виробничій сфері, складають матеріальну основу продуктивних сил, виробничий апарат та засоби праці, наявність та склад яких визначає економічний потенціал суспільства. «Економічні епохи відрізняються не тим, що виробляється, а тим, як виробляється, якими засобами праці»
- основні засоби, які використовуються у невиробничій сфері створюють умови, сприяють підвищенню рівня науки та культури, покращанню здоров'я та соціальному розвитку суспільства;
- підвищення якісного складу основних засобів – це передумова підвищення продуктивності праці.

На основі наукових розробок можна зробити висновок, формування терміну «необоротні активи» - постійний процес, що відбувається у зв'язку з розвитком бухгалтерського обліку в рамках економічної науки. Це поняття видозмінювалося на різних стадіях розвитку людської цивілізації[49].

Виникнення поняття починається з автаркічного господарства та з часом його аналіз переходить на макроекономічний рівень. У процесі еволюції терміна, зберігаючи глибинну внутрішню сутність основного капіталу розкритого А. Смітом, Д. Рікардо та К. Марксом, він наповнюється елементами якісно нового змісту.

1.2 Основні засоби, як об'єкт бухгалтерського обліку і економічного аналізу

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», основні засоби — це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних, соціальних і культурно-побутових функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [37].

Основні засоби обліковуються на однойменному рахунку 10 «Основні засоби»[33], який, згідно вимогам інструкції №291[18] включає такі субрахунки: 100 «Інвестиційна нерухомість» 101 «Земельні ділянки», 102 «Капітальні витрати на поліпшення земель», 103 «Будинки та споруди», 104 «Машини та обладнання», 105 «Транспортні засоби», 106 «Інструменти, прилади та інвентар». 107 «Робоча і продуктивна робота», 108 «Багаторічні насадження», 109 «Інші основні засоби».

Відповідно до типової класифікації основні засоби групуються за галузями економічної діяльності, а також, виходячи з їх виробничого призначення та характеру здійснюваних функцій, за видами (групами та підгрупами) [10].

Залежно від характеру участі основних засобів у процесі діяльності вони поділяються на виробничі й невиробничі. До виробничих основних засобів належать: виробничі будівлі та споруди, передавальні пристрої,

силові машини й устаткування, робочі машини та устаткування, транспортні засоби, обчислювальна техніка та інше.

До складу невиробничих основних засобів включаються: житлові будинки, будинки готелів, гуртожитків, бань, клубів, будинків культури, лікарень тощо[40].

Облік руху основних засобів здійснюється поетапно. На першому етапі відображають надходження основних засобів на підприємство, яке здійснюється такими способами:

- будівництво за допомогою підрядної організації, чи інше створення або виготовлення власними силами;
- придбання за грошові кошти;
- одержання внесків у статутний капітал;
- переведення з оборотних активів (товарів, готової продукції тощо);
- безоплатного отримання;
- одержання в обмін на подібні та неподібні об'єкти;
- оприбуткування раніше не облікованих на балансі;
- переведення неправильно зарахованих раніше до складу малоцінних і швидкозношувальних предметів[30].

Створені та куплені основні засоби зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю, що являє собою фактичну вартість їх створення чи придбання або справедливую вартість за іншими надходженнями, крім переведення за малоцінних предметів. Справедлива вартість визначається на підставі цін ринків України чи цін міжнародних ринків залежно від того, звідки одержано об'єкт основних засобів[25].

Уведення в експлуатацію придбаних і створених і зарахування іншого надходження основних засобів проводиться згідно з Актом приймання-передання основних засобів типової форми №ОЗ-1, що складається комісією, призначеною наказом керівника підприємства. В Акті вказуються первинна вартість об'єкта, коротка технічна характеристика, місце експлуатації. До нього додається технічна документація об'єкта. Кожному об'єкту основних

засобів присвоюється інвентарний номер і відкривається інвентарна картка типової форми № 03-6. Вона є реєстром аналітичного обліку.

Картки основних засобів систематизуються за їхніми класифікаційними групами та місцями експлуатації. Для забезпечення збереження інвентарні картки реєструються в спеціальних описах (ф. № 03-7).

Як уже зазначалося, за місцями використання (знаходження) облік основних засобів ведеться в інвентарних списках (ф. № 03-9). Щомісячно підсумкові дані інвентарних карток на об'єкти основних засобів, що надійшли на підприємство, заносяться в картки обліку основних засобів (ф. № 03-8), які ведуться в розрізі груп останніх. Ці картки заміняють аналітичні відомості за рахунком 10 «Основні засоби». Тому їхній загальний підсумок щомісячно зіставляється з підсумком синтетичного обліку даного рахунка. Контроль за збереженням основних засобів забезпечують матеріально відповідальні особи, які ведуть їх облік за інвентарними об'єктами, місцем використання або зберігання[1].

Нарахування амортизації здійснюється щомісячно за кожним об'єктом окремо протягом строку корисного використання об'єкта, встановленого самостійно підприємством у різні визнання цього об'єкта активом і припиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації.

Строк корисного використання об'єкта основних засобів переглядається в разі зміни очікуваних економічних вигод від його використання. Амортизується первісна вартість кожного об'єкта основних засобів з урахуванням поліпшень, які привели до зростання економічних вигод від використання об'єкта. Нарахування амортизації починається з місяця, наступного за місяцем, у якому цей об'єкт став придатним для користування, і припиняється, починаючи з місяця, наступного за місяцем цього вибуття [25].

Метод амортизації згідно п. 3 28 П(С)БО 7 обирається підприємством самостійно з урахуванням очікуваного способу отримання економічних вигід

від його користування. Метод переглядається в разі змін означеного способу. Нарахування амортизації за новим методом починається з місяця, наступного за місяцем прийняття рішення про зміну методу амортизації.

Підприємство самостійно визначає строк корисного використання об'єкта основних засобів, ураховуючи такі фактори: передбачуване використання об'єкта з урахуванням очікуваної потужності або продуктивності; очікуваний фізичний або моральний знос; правові або подібні обмеження на використання активу, наприклад, закінчення оренди цього активу.

Амортизація основних засобів, як установлено п. 26 П(С)БО 7, нараховується з застосуванням таких методів: прямолінійний; кумулятивний; виробничий; зменшення залишкової вартості; прискорений метод.

Підприємства підтримують свої основні засоби в робочому стані та забезпечують їх функціонування способом як поліпшення, так і за допомогою системи технічного обслуговування й системи планово-попереджувального ремонту [5].

Аналітичний облік витрат на капітальний ремонт за господарського способу ведеться на окремому субрахунку 23 «Виробництво» як у розрізі видів витрат (будівельні роботи, роботи з монтажу обладнання, інші роботи), так і за кожним об'єктом позамовним методом у розрізі статей витрат (матеріали, будівельні конструкції, основна заробітна плата робітників, відрахування на соціальні заходи, втрати від браку, інші прямі витрати, експлуатація будівельних машин і механізмів, загальнодільничі витрати), за підрядного методу витрати на поточні ремонти та обслуговування відносяться безпосередньо на об'єкти їх виконання.

Переоцінка основних засобів – це доведення залишкової вартості основних засобів до справедливої. Основні вимоги П(С)БО7 до переоцінки:

- переоцінюється кожний об'єкт основних засобів, якщо його залишкова вартість значно відрізняється від справедливої вартості на дату балансу;

- у разі переоцінки об'єкта основних засобів на ту саму дату, здійснюється переоцінка всіх об'єктів групи основних засобів, до яких належить цей об'єкт;

- дооцінюється або уцінюється залишкова вартість об'єкта;

- сума дооцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів включається до складу додаткового капіталу, а сума уцінки до складу витрат;

- перевищення суми попередніх уцінок над сумою попередніх дооцінок залишкової вартості об'єкта основних засобів за чергової дооцінки вартості цього об'єкта включається до складу доходів звітного періоду з відображенням різниці між сумою чергової (останньої) дооцінки залишкової вартості й указаним перевищенням у складі іншого додаткового капіталу (п.20 П(С)БО7);

- перевищення суми попередніх дооцінок над сумою попередніх уцінок залишкової вартості об'єкта основних засобів за чергової такої уцінки спрямовується на зменшення іншого додаткового капіталу з включенням різниці між сумою чергової (останньої) уцінки залишкової вартості й указаним перевищенням до витрат звітного періоду (п. 20 П(С)БО7);

- при вибутті об'єктів основних засобів, які раніше були не реоцінені, перевищення суми попередніх дооцінок над сумою попередніх уцінок залишкової вартості цього об'єкта включається до складу нерозподіленого прибутку з одночасним зменшенням додаткового капіталу (п. 21 П(С)БО7).

Підприємство самостійно вибирає найбільш обґрунтований метод оцінки справедливої вартості, виходячи з особливостей функціонування й експлуатації своїх основних засобів [28].

Об'єкт основних засобів відповідно до п. 33 П(С)БО 7 «Основні засоби» вилучається з активів (списується з балансу) у разі його вибуття внаслідок продажу, безоплатної передачі або неможливості визнання активом.

Вибуття основних засобів оформляється Актом на списання основних засобів (ф. № 03-3), в якому відображаються первинна вартість об'єкта, що

вибуває, сума нарахованого зносу, залишкова вартість, причина вибуття об'єкта (реалізація, ліквідація, безоплатна передача тощо), витрати, пов'язані з вибуттям, а також результат від списання об'єкта. На основі акту здійснюються відповідні записи в інвентарних картках та інвентарному списку [39].

Ліквідація об'єкта основних засобів оформлюється актами на списання типової форми (03-3 «Акт на списання основних засобів» і 03-4 «Акт на списання автотранспортних засобів», затверджених Міністерством статистики України від 29.12.95 р. № 352), які складаються комісією та затверджуються керівником підприємства.

Оформлений акт на ліквідацію основних засобів передається в бухгалтерію підприємства (організації), яка здійснює відмітку про вибуття об'єкта в інвентарній картці, а також в опису інвентарних карток. Відповідні записи здійснюються в інвентарному списку основних засобів за місцем їх знаходження[1].

Для проведення аналізу основних засобів, як і для проведення будь-якого економічного аналізу необхідні відповідні дані. Джерелами даних для аналізу основних засобів є: план економічного і соціального розвитку підприємства, план технічного розвитку, «Звіт про наявність і рух основних засобів», «Баланс виробничої потужності», «Звіт про запаси невстановленого обладнання», ф. №1 «переоцінка», «Звіт про виконання плану введення в дію об'єктів основних засобів і використання капітальних вкладень», інвентарні картки обліку основних засобів та інше[17].

На основі цих даних проводиться аналіз основних засобів у наступних основних напрямках: аналіз наявності, структури і руху основних засобів на підприємстві; аналіз основних показників використання основних засобів; аналіз використання обладнання і виробничої потужності підприємства; аналіз забезпеченості підприємства основними коштами; аналіз використання виробничих площ; аналіз ефективності використання основних засобів .

За своєю сутністю та інформацією показники відрізняються, і доцільно їх поділити на дві групи: показники оцінки ефективності використання основних засобів та показники стану основних засобів, що зображені на рисунку 1.2.

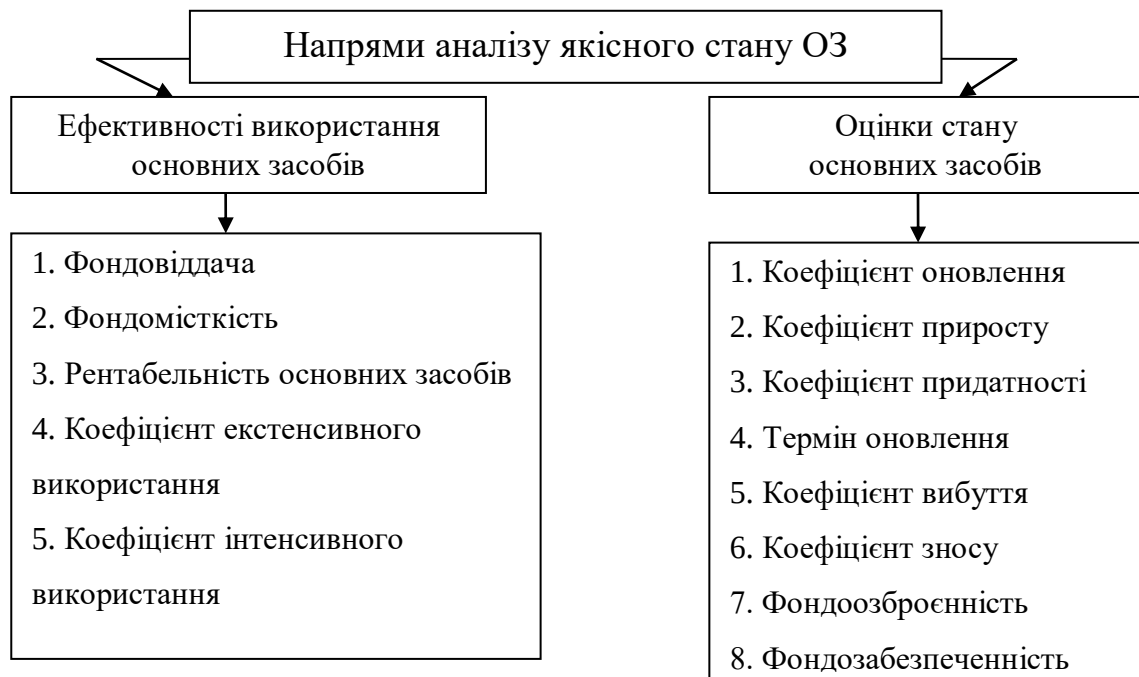

Рис. 1.2 Показники аналізу якісного стану основних засобів[50]

Першим етапом аналізу є розрахунок показнику фондовіддачі, який характеризує ефективність використання основних засобів. Відображає суму виробленої продукції на одну гривню, тобто відношення вартості виробленої продукції до балансової вартості основних виробничих засобів:

$$\Phi = B_{\text{п}} / \Phi_{\text{к}} \quad (1.1)$$

Другим – показник фондомісткості, що характеризує забезпеченість підприємства основними засобами та розраховується як відношення балансової вартості основних виробничих засобів до вартості виробленої продукції:

$$\Phi_{\text{м}} = \Phi_{\text{к}} / B_{\text{п}} \quad (1.2)$$

Далі розраховується рентабельність основних засобів - показник ефективності використання основних засобів підприємства, що визначається

відношенням прибутку від основної виробничої та невиробничої діяльності підприємства (П) до середньорічної вартості основних виробничих фондів ($\Phi_{\text{ср}}$), тобто за формулою:

$$P = \Pi / \Phi_{\text{ср}} * 100\% \quad (1.3)$$

Наступним етапом є розрахунок показника екстенсивного використання- це відношення фактичного часу використання обладнання до нормативного (можливого) часу його використання.

І завершуючим етапом аналізу є коефіцієнт інтенсивного використання - це відношення фактичного обсягу виготовленої продукції (у вартісному або натуральному виразі) за одиницю часу до нормативного (можливого) обсягу її виготовлення[43].

Аналіз якісного стану основних засобів починаємо з розрахунку коефіцієнта оновлення основних засобів, який показує частку введених основних засобів у загальній їх вартості, розраховується як відношення вартості введених основних виробничих засобів до балансової вартості основних виробничих засобів:

$$KO = \Phi_{\text{в}} / \Phi_{\text{к}} \quad (1.4)$$

Наступним кроком визначаємо коефіцієнт приросту основних засобів, що показує ступінь збільшення ОЗ у звітному періоді проти минулого періоду, розраховується за формулою:

$$КПР = (\Phi_{\text{в}} - \Phi_{\text{у}}) / \Phi_{\text{к}} \quad (1.5)$$

Де $\Phi_{\text{в}}$ - вартість введених основних виробничих засобів, $\Phi_{\text{у}}$ - вартість уведених основних виробничих засобів, $\Phi_{\text{к}}$ - балансової вартості основних виробничих засобів.

Іншим показником який характеризує якісний стан основних засобів є коефіцієнт придатності основних засобів, який відображає частину основних засобів придатну до експлуатації. Даний коефіцієнт розраховується за формулою:

$$КП = 1 - K_3 \quad (1.6)$$

Де Кз- коефіцієнт зносу основних виробничих засобів.

Далі розраховуємо термін оновлення основних засобів – відношення вартості основних засобів на початок року до вартості введених в дію основних засобів.

Для визначення інтенсивності вибуття основних засобів розраховуємо коефіцієнт вибуття основних засобів - відношення вартості уведених основних виробничих засобів до балансової вартості основних виробничих засобів:

$$KB = \Phi_y / \Phi_k \quad (1.7)$$

А от коефіцієнт зносу основних засобів розраховується як відношення суми зносу основних виробничих засобів до балансової вартості основних виробничих засобів:

$$K3 = Z_o / \Phi_k \quad (1.8)$$

Наступним етапом аналізу є визначення фондоозброєності (аналіз забезпеченості підприємства основними засобами). Даний показник визначається як відношення середньорічної вартості всіх основних засобів до середньосписочної кількості працюючих на підприємств:

$$ФОЗБ = \Phi_k / Ч \quad (1.9)$$

Даний показник показує вартість основних засобів, що доводяться на одного працюючого[42].

Одним із якісних показників використання основних засобів є коефіцієнт амортизаційної віддачі, який розраховується як відношення обсягу продукції в діючих цінах до суми амортизації[11].

Використання розробленої шкали аналітичності інформації про стан та ефективність використання нерухомого майна як складової основних засобів дозволить організувати роботу аналітика, підвищить ефективність його роботи та забезпечить точність необхідної інформації, економію трудових, фінансових і часових ресурсів.

Таким чином в першому розділі було розглянуто погляди вчених на сутність основних засобів як економічної категорії та досліджено методику аналізу основних засобів.

Дослідження теоретичних положень показали, що поняття основні засоби має неоднозначне трактування, але більшість авторів, такі як: Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Кузьмін Д.Л. дане поняття трактують як термін бухгалтерського обліку, синонім економічного поняття «основні засоби»; матеріальні активи, утримувані підприємством з метою їх використання у процесі виробництва та реалізації товарів, виконання робіт чи надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання(експлуатації) яких перевищує один рік чи операційний цикл(якщо він довший за рік).

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА ТДВ «ПЕРВОМАЙСЬКИЙ АВТОРЕМОНТНИЙ ЗАВОД» ТА ОЦІНКА ЙОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ

2.1. Виробничо-економічна характеристика товариства

Досліджуване підприємство ТДВ «Первомайський авторемонтний завод» знаходиться в м. Первомайськ Миколаївської області, вул. Трудової слави, 15. Метою діяльності товариства є здійснення підприємницької діяльності та отримання прибутку від вкладеного капіталу.

Товариство здійснює наступні види діяльності: капітальний ремонт вантажних, легкових автомобілів та автобусів; ремонт двигунів; закупка, виготовлення, реставрація, реалізація запасних частин; виробництво дорожньо-транспортних засобів та їх ремонт; технічне обслуговування, ремонт автотранспорту для організацій та приватних осіб, діагностика систем та вузлів автомобілів; внутрішні та міжнародні перевезення пасажирів та вантажів автомобільним транспортом; організація та експлуатація власних автостоянок; організація пересувних і стаціонарних АЗС та реалізація ПММ; виробництво та реалізація товарів народного споживання; надання послуг з теплопостачання; організація підсобних господарств, проведення сільськогосподарської діяльності; закупівля сільськогосподарської продукції і продуктів, її переробки, у населення, сільськогосподарських підприємств та установ та її реалізація; переробка і реалізація вторинної сировини та відходів промислового і сільськогосподарського виробництва; оптова, роздрібна та комісійна торгівля продовольчими, промисловими товарами, сільськогосподарською продукцією, організація проведення аукціонів, виставок-продажів, ярмарків, відкриття та експлуатація барів, кафе, магазинів, кіосків, пунктів виїзної торгівлі та інших торговельних точок; виробництво будівельних матеріалів, виконання будівельних та ремонтно-

будівельних робіт; надання комунально-побутових послуг; надання послуг фізичним та юридичним особам, пов'язаних з використанням обладнання та основних фондів Товариства; виготовлення та монтаж металоконструкцій; закупівля, заготівля, переробка і реалізація деревини та її відходів, виготовлення та реалізація пиломатеріалів, виробів з деревини, меблів; копіювальні послуги, створення копіювальних центрів; організація та експлуатація складського і тарного господарства, підйомно-транспортного обладнання, засобів малої механізації, розвантажувально-навантажувальних пристроїв; організація екскурсій, подорожей, туризму (в тому числі міжнародних), індивідуального та масового відпочинку в комфортних і екстремальних умовах, мисливства і рибальства, розведення дичини, риб, хутряного промислу, створення для цієї мети рибальських та мисливських баз, комплексів, споруд; сприяння іноземному туризму.

Правління товариства складається з членів: голова правління; головний інженер; заступник голови правління по комерції; начальник техвідділу; інженер енергетик; майстер; начальник паросилових установок; головний бухгалтер.

Майно Товариства складається з основних і обігових коштів, а також цінностей, вартість яких відображена в балансі підприємства Товариства.

Зареєстрований капітал ТДВ «Первомайський авторемонтний завод» становить 17931грн. 30коп., розділений на 119542 простих іменних акцій номінальною вартістю 15 копійок кожна.

ТДВ «Первомайський авторемонтний завод» виготовляє котли опалювальні 4-х модифікацій, вантажні причеми до легкових автомобілів, проводить капітальний ремонт двигунів ГАЗ-53 та ремонт блоків всіх марок легкових автомобілів.

Ринком збуту продукції є Україна. Головними користувачами продукції товариства є фермерські господарства, приватні особи, організації.

Кількість працівників у 2018 році - 27 чоловік.

Витрати на оплату праці у 2016 році склали 227,9 тис.грн., у 2017 – 320,0 тис.грн.. у 2018 – 337,0 тис.грн.

Основні показники діяльності підприємства наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1.

Основні показники діяльності
ТДВ «Первомайський авторемонтний завод»

Показник	На початок 2018 року		На кінець 2018 року		Зміни	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	в абс. велич.	темп росту, %
I. Необоротні активи	3491,5	87,8	283,4	36,7	-3208,1	8,1
Основні засоби	3491,5	100,0	283,4	100,0	-3208,1	8,1
II. Оборотні активи	486,0	12,2	488,6	63,3	2,6	100,5
Виробничі запаси	358,9	73,8	333,8	68,3	-25,1	93,0
Готова продукція	0,7	0,1	-		-0,7	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	39,6	8,2	39,6	8,1	0	100,0
Грошові кошти та їх еквіваленти	86,8	17,9	115,2	23,6	28,4	132,7
Баланс	3977,5	100,0	772,0	100,0	-3205,5	19,4

Як видно з таблиці, загальна вартість майна за звітний рік значно зменшилась порівняно з початком року - на 3205,5 тис.грн. і склала на кінець року 19,4%. Зменшення вартості майна спричинило зменшення вартості основних засобів. Вартість основних засобів на кінець року порівняно з початком року склала 8,1%. Значно зменшилась і частка основних засобів у структурі майна – з 87,8 до 36,7%. При цьому вартість оборотних активів майже не змінилась. Оборотні активи на початок року склали 486,0 тис.грн. У складі оборотних активів найбільшу питому вагу мають виробничі запаси - відповідно 73,8% і 68,3% на початок і кінець року. Грошові кошти та їх

еквіваленти – 17,9% і 23,6% відповідно на початок і кінець року. Дебіторська заборгованість – 8,2% та 8,1% відповідно на початок і кінець року. Величини всіх видів активів, крім основних засобів, майже не змінились.

2.2. Оцінка фінансового стану ТДВ «Первомайський авторемзавод»

Фінансовий стан підприємства визначається сукупністю показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, його реальні й потенційні фінансові можливості. Він безпосередньо впливає на ефективність підприємницької діяльності господарюючих суб'єктів. У свою чергу фінансовий стан суб'єктів господарювання прямо залежить від результатів їх підприємницької діяльності. Якщо господарська діяльність забезпечує прибуток, то утворюються додаткові джерела коштів, які в кінцевому результаті сприяють зміцненню фінансового становища підприємства[43].

Для проведення аналізу діяльності підприємства використовуємо дані ф. № 1 та ф. № 2 за 2018 рік. Аналіз фінансового стану ТДВ «Первомайський авторемонтний завод» розпочинаємо з розрахунку показників майнового стану, які подано в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Основні показники діяльності ТДВ «Первомайський авторемонтний завод» у 2018 році

Коефіцієнт	Станом на		Зміни	
	початок року	кінець року	в абс. велич.	темп росту, %
Загальної ліквідності	18,5	17,6	-0,9	-4,5
Абсолютної ліквідності	3,3	4,2	0,9	27,3
Автономії	0,99	0,96	-0,03	-3,0
Фінансування	0,007	0,037	0,03	428,5

Як видно з таблиці, значення загального коефіцієнту ліквідності і коефіцієнту абсолютної ліквідності значно вище нормативних. Це пов'язано з тим, що підприємство має на балансі надлишки оборотних активів. Значення коефіцієнту автономії вище нормативного – 0,96 на кінець року.

Показники доходності та фінансових результатів підприємства наведені в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Показники доходності
ТДВ «Первомайський авторемонтний завод»
у 2018 році

Стаття	Станом на		Зміни	
	початок року	кінець року	в абс. велич.	темп росту, %
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції	968,0	830,0	138	116,6
Собівартість реалізованої продукції	(838,3)	(718,8)	119,5	116,6
Інші операційні доходи	31,2	29,2	2	106,8
Адміністративні витрати	(94,0)	(71,5)	22,5	131,5
Інші операційні витрати	(18,3)	(27,5)	-9,2	66,5
Чистий прибуток (збиток)	36,4	31,0	5,4	117,4

Як бачимо, у звітному році чистий дохід від реалізації продукції виріс на 138 тис.грн. або на 16,6%. Загальна величина витрат виросла на 121,9 тис.грн. В зв'язку з цим, підприємство отримало прибуток у розмірі 36,4 тис.грн. Порівняно з попереднім роком він збільшився на 17,4%.

Невід'ємною складовою аналізу фінансового стану є розрахунок показників рентабельності, що наведені в таблиці 2.4.

Показники рентабельності у 2018 році дуже низькі: рентабельність активів склала 1,53%, рентабельність власного капіталу - 1,55%, рентабельність продажів – 3,8%, що значно нижче нормативних значень.

Таблиця 2.4

Показники рентабельності
ТДВ «Первомайський авторемонтний завод»
у 2018 році

Показник	Станом на		Зміни	
	початок року	кінець року	в абс. велич.	темپ росту, %
Рентабельність активів, %	1,53	0,8	0,73	91,3
Рентабельність власного капіталу, %	1,55	0,8	0,75	93,8
Рентабельність продажів, %	3,8	3,73	0,07	1,9

Аналіз структури власного капіталу наведено в табл.2.5.

Таблиця 2.5

Аналіз структури і динаміки власного капіталу
ВАТ «Первомайський авторемонтний завод»
у 2018 році

Показник	На початок року		На кінець року		Зміни	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	в абс. велич.	темп росту, %
Зареєстрований капітал	18,0	0,2	18,0	2,5	-	100,0
Додатково вкладений капітал	3840	97,2	597,0	80,2	-3243	15,5
Нерозподілений прибуток	93,0	2,6	129,0	17,3	36,0	138,7
Разом	3951,0	100,0	744,0	100,0	-3207	18,8
Частка власного капіталу в загальній величині джерел майна	0,99	-	0,96	-	-0,03	-3,0

Дані таблиці свідчать що частка власного капіталу в загальній величині джерел майна складає 0,99-0,96. Тобто підприємство функціонує тільки за рахунок власних коштів.

Як видно з таблиці, в структурі капіталу левову частку займає додатково вкладений капітал. Причому на початок року його частка складала 97,2%. Протягом року структура змінилась на користь нерозподіленого прибутку.

Таким чином, ТДВ «Первомайський авторемонтний завод» зменшило величину активів та обсяги виробництва. Підприємство ліквідне та платоспроможне, але його діяльність нерентабельна. Що свідчить про термінову необхідність управлінському персоналу пошуків резервів і шляхів виходу з кризового становища.

РОЗДІЛ 3

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТДВ «ПЕРВОМАЙСЬКИЙ АВТОРЕМЗАВОД»

3.1 Бухгалтерський облік основних засобів на підприємстві

Відповідно до Наказу про облікову політику, який був затверджений 8 січня 2008 року, і наразі діє, щорічно оновлюючись та перезатверджуючись, методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи на ТДВ «Первомайський авторемзавод» визначаються нормами П(С)БО 7 «Основні засоби» [37] та Закону України «Про бухгалтерський облік и фінансову звітність» від 16.07.99 р. за № 996-XIV[16].

Основними засобами визнають матеріальні активи підприємства, які утримуються з метою використання у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року.

Спираючись на положення Наказу про облікову політику, придбані (створені) основні засоби зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. Одиницею обліку основних засобів є об'єкт основних засобів.

Розподіл між об'єктами основних засобів та інших необоротних матеріальних активів здійснюється підприємством виходячи з особливостей їх використання та п.5 П(С)БО 7. Іншими необоротними матеріальними активами вважають матеріальні активи з терміном корисного використання (експлуатації) понад один рік вартістю менше 500 грн

Для правильного відображення в бухгалтерському обліку основних засобів підприємство створює експертну комісію, в обов'язки якої входить:

- визнання основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів;
- визначення строку їх корисного використання та ліквідаційної вартості;
- вибору норм нарахування амортизації при їх придбанні та експлуатації;
- встановлення показників нормальної потужності;
- визначення єдиних методологічних засад облікової політики необоротних активів;
- застосування методів оцінки основних засобів.

Рішення експертної комісії затверджується наказом керівника підприємства.

Нарахування амортизації основних засобів в бухгалтерському обліку здійснюється прямолінійним методом за нормами амортизації. Суму нарахованої амортизації відображають збільшенням суми витрат підприємства і зносу основних засобів.

Амортизацію інших необоротних матеріальних активів також потрібно нараховувати прямолінійним методом. Амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів нараховується в розмірі 100 % вартості в першому місяці використання. Нарахування амортизаційних відрахувань по основних засобах для потреб податкового обліку здійснюють у відповідності до Податкового кодексу.

Суми витрат пов'язані з поліпшенням об'єктів основних засобів (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що призводять до збільшення майбутніх економічних вигод відносити на збільшення первісної вартості основних засобів після введення в експлуатацію.

На ТДВ «Первомайський авторемзавод» основні засоби обліковуються за такими субрахунками: 103 «Будинки та споруди», 104 «Машини та обладнання», 105 «Транспортні засоби», 106 «Інструменти, прилади та інвентар».

Аналітичний облік основних засобів ведеться в типових формах первинної облікової документації з обліку основних засобів, які були затверджені наказом Міністерства статистики України №263 від 27.07.98 р., а саме:

- ОЗ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів»;
- ОЗ-2 «Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів»;
- ОЗ-3 «Акт на списання основних засобів»;
- ОЗ-4 «Акт на списання автотранспортних засобів»;
- ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів»;
- ОЗ-7 «Опис інвентарних карток по обліку основних засобів»;
- ОЗ-8 «Картка обліку руху основних засобів»;
- ОЗ-9 «Інвентарний список основних засобів»;
- ОЗ-14 «Розрахунок амортизації основних засобів (для промислових підприємств)»;
- ОЗ-16 «Розрахунок амортизації по автотранспорту».

Облік ведеться за кожним об'єктом групи за місцями знаходження і матеріально-відповідальними особами в книгах обліку основних засобів. Одиницею обліку є окремі інвентарні об'єкти, тобто, закінчені пристрої чи їх комплекс, призначені для виконання самостійних функцій. Кожному інвентарному об'єкту присвоюється окремий інвентарний номер, який зберігається за ним протягом всього періоду експлуатації.

Надходження основних засобів на підприємство відображається за собівартістю їх придбання або створення. Собівартість придбаних основних засобів визначається за вирахуванням будь-яких торговельних знижок. При

цьому спеціальні джерела фінансування капітальних вкладень не створюються, відповідно надходження основних засобів оформлюється актом приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (типова форма ОЗ-1). На підставі цього документа, а також технічної документації, що прикладається до об'єкта, заповнюються інвентарні картки обліку основних засобів (типова форма ОЗ-6), які в свою чергу враховуються в опису інвентарних карток (типова форма ОЗ-7). Для контролю за збереженням основних засобів за місцями експлуатації і зберігання, підприємство веде інвентарний список основних засобів (типова форма ОЗ-9). Списання основних засобів оформлюється актом на списання основних засобів (типова форма ОЗ-03).

З метою оформлення зарахування до складу основних засобів окремих об'єктів, для обліку введення їх в експлуатацію застосовується «Акт прийому-передачі».

Для обліку основних засобів, що надійшли в експлуатацію, у бухгалтерії застосовується «Інвентарна картка обліку основних засобів» (форма № ОЗ – 6), яка заповнюється на основі «Акту приймання-передачі основних засобів».

Відповідно до вимог П(С)БО та Інструкції № 291 об'єкти основних засобів, взяті в операційну оренду, відображаються орендарем на позабалансовому рахунку 01 «Орендовані необоротні активи» за вартістю, зазначеною в угоді про оренду. На цьому рахунку враховуються активи у вигляді основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних активів, які отримані підприємством на підставі договорів операційної оренди і враховуються на балансі орендодавця. Облік отриманих в оренду активів здійснюється за видами активів. Прийняті в оперативну оренду основні засоби і нематеріальні активи зараховуються на позабалансовий рахунок 01 «Орендовані необоротні активи» за балансовою (залишковою) і первісною вартістю орендодавця, яка зазначається у договорі операційної оренди. Збільшення залишку рахунка 01 «Орендовані необоротні активи»

відбувається при прийнятті на облік основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних активів, які отримані в оперативну оренду, зменшення - при їх поверненні орендодавцю та у випадках перенесення заборгованості перед орендодавцем за орендовані необоротні активи на баланс. Аналітичний облік орендованих необоротних активів ведеться за видами активів.

До основних засобів входять і земельні ділянки, які ТДВ «Первомайський авторемзавод» орендує. Прийняті в оперативну оренду основні засоби зараховуються на позабалансовий рахунок 01 «Орендовані необоротні активи» за балансовою (залишковою) і первісною вартістю орендодавця, що зазначається в договорі операційної оренди. Документом, за допомогою якого оформляється передача об'єкта від орендодавця орендарю, а після закінчення строку дії оренди повернення об'єкта від орендаря до орендодавця є «Акт приймання – передачі земельної ділянки в натурі».

Приймання ділянки в оренду та нарахуванні орендної плати супроводжувалося бухгалтерськими проводками, які згруповані в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Кореспонденція рахунків з обліку операційної оренди
на ТДВ «Первомайський авторемзавод»

Дата операції	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума грн.
		Дт	Кт	
01.01. 2016 р.	Прийнято в операційну оренду земельну ділянку	01	-	58000
31.01. 2016 р.	Нараховано належну до сплати орендодавцю суму орендної плати	23	685	12000
31.01. 2016 р.	Відображено ПДВ із суми, належної до оплати орендодавцю	641	685	2000
05.01. 2017 р.	Перераховано суму орендної плати орендодавцю	685	30	12000

З досліджених документів видно, що було орендовано землю площею 1,15 га., нормативна грошова оцінка якої становить 58000 грн. Строк експлуатації земельної ділянки становить 5 років, за даними таблиці видно, що ТДВ «Первомайський авторемзавод» сплачує орендодавцю 12000 грн. орендної плати за кожен рік.

Разом з тим, в дослідженому періоді (в 2018 році) ТДВ «Первомайський авторемзавод» орендувало приміщення під склад, для зберігання готових виробів, відобразивши на 101 субрахунку, що є некоректним, так як орендовану будівлю необхідно відобразити на позабалансовому рахунку 01 «Орендовані необоротні активи».

На кінець звітнього періоду всі дані про основні засоби підсумовуються і зазначаються у в статті «Основні засоби» ф.№1 Баланс (Звіт про фінансовий стан) та ф.№5 «Примітки до річної фінансової звітності», де основні засоби обліковуються за групами. Так, станом на 2018 рік, на ТДВ «Первомайський авторемзавод» є в наявності 34 будинки, споруди та передавальних пристроїв, 143 машин та обладнання, 206 транспортних засобів та 47 інструментів, приладів, інвентарю.

3.2 Економічний аналіз основних засобів на ТДВ «Первомайський авторемзавод»

Ефективність використання основних засобів визначає дохідність капіталу, а отже в значній мірі впливає і на фінансовий стан підприємства. Тому керівництво товариства приділяє увагу розрахункам економічних показників ефективності діяльності, досліджується динаміка їх зміни та вплив різного роду факторів на ефективність використання товариством наявних необоротних активів.

На ТДВ «Первомайський авторемзавод» аналіз якісного стану та ефективного використання основних засобів здійснює головний бухгалтер.

Згрупуємо досліджені показники ефективності використання основних засобів підприємства у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Показники ефективності використання основних засобів
на ТДВ «Первомайський авторемзавод» у 2018 році

Коефіцієнт	Станом на		Зміни	
	початок року	кінець року	в абс. велич.	темп росту, %
Фондовіддача	0,99	0,78	-0,21	-21,7
Фондомісткість	1,24	1,59	0,35	26,3
Рентабельність основних засобів	55,90	35,74	-20,16	-36,1
Коефіцієнт екстенсивного використання	0,87	0,84	-0,03	-3,8
Коефіцієнт інтенсивного використання	0,53	0,48	-0,5	-91,4

Розглянувши показники ефективності використання основних засобів ТДВ «Первомайський авторемзавод» можна зробити висновки, що за періоди, які розглядалися, було виявлено зниження фондовіддачі на 21,7 %, що є негативною тенденцією для підприємства. Фондомісткість навпаки збільшилась на 26,3 %, що є негативним показником. Рентабельність основних засобів за 2018 рік порівняно з 2017 роком зменшилась на 36,1 % . Коефіцієнти екстенсивного та інтенсивного використання свідчать про низький рівень завантаження основних засобів у часі.

Аналіз якісного стану основних засобів головний бухгалтер здійснює відповідно загальновизнаних методик, яка докладно досліджена у першому розділі кваліфікаційної роботи.

Показники якісного стану основних засобів на ТДВ «Первомайський авторемзавод» наведені в табл. 3.3

Таблиця 3.3

Показники якісного стану основних засобів
на ТДВ «Первомайський авторемзавод» у 2018 році

Показники	Станом на		Зміни	
	початок року	кінець року	в абс. велич.	темп росту, %
Коефіцієнт оновлення	0,09	0,18	0,09	100
Коефіцієнт приросту	0,14	0,20	0,06	38,4
Коефіцієнт придатності	0,82	0,81	-0,01	-2,3
Коефіцієнт вибуття	0,01	0,03	0,02	200
Коефіцієнт зносу	0,29	0,30	0,01	3,8
Фондоозброєність	51,3	65,2	13,9	27,0
Фондозабезпеченість	0,59	0,88	0,29	74,5

Розглянувши показники якісного стану основних засобів ТДВ «Первомайський авторемзавод» можна зробити висновки, що коефіцієнт оновлення за досліджені періоди є дуже низькими, проте позитивним явищем є його тенденція до зростання, а саме з 0,09 до 0,19, а це майже в два рази. Коефіцієнт приросту показав, що приріст основних засобів у 2018 році склав 0,20, у 2017– 0,14, тобто збільшився на 38,4 %, що є позитивним показником для підприємства. Коефіцієнт придатності навпаки зменшився на 2,3 %.

Коефіцієнт вибуття показав, що на 0,03 % основних виробничих фондів, що були на балансі підприємства 2017 року, вибули внаслідок їх фізичного чи морального зносу, в результаті реалізації зайвих основних фондів, у 2017 - 0,01%. Коефіцієнт зносу показав тенденцію підвищення - відбулося збільшення на 3,8%.

Зростання коефіцієнта зносу основних фондів призводить до зменшення кількості придатних до подальшого використання основних фондів.

Фондоозброєність основних засобів на ТДВ «Первомайський авторемзавод» збільшилася на 27,0 %, що є позитивним показником для

підприємства і свідчить про оснащеність за всіма основними засобами, основними виробничими засобами і активною їх частиною.

Фондозабезпеченість у 2018 році збільшилася на 74,5 %. Причиною цього стало збільшення середньорічної вартості основних виробничих засобів, що є також є позитивним.

Таким чином, в розділі було охарактеризовано бухгалтерський облік основних засобів на ТДВ «Первомайський авторемзавод», який організовано відповідно до облікової політики підприємства. На наш погляд, основними недоліками обліку на ТДВ «Первомайський авторемзавод» є порушення критеріїв визнання основних засобів активами:

- на рахунку 10 «Основні засоби» та на рахунку 112 «Інші необоротні матеріальні активи» враховують економічні вигоди, які товариство припускає отримати не внаслідок використання за призначенням, а внаслідок продажу - порушуються критерії визнання активів, зокрема, такі активи, які утримуються для продажу, не відповідають визначенню основних засобів- це інвестиційна нерухомість;

- включення до складу основних засобів активів, орендованих на умовах операційної оренди - орендоване приміщення під склад відображене на 101 субрахунку;

Дослідження стану аналізу якісного стану та ефективного використання основних засобів, що проводить підприємство, показало що вказаний процес здійснюється головним бухгалтером товариства. За результатами підрахунків було виявлено, що основні засоби даного підприємства мають тенденцію до зниження, але позитивним є те, що фондоозброєність та фондозабезпеченість зросли, що свідчить про високий рівень інтенсифікації.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ НА ТДВ «ПЕРВОМАЙСЬКИЙ АВТОРЕМЗАВОД»

4.1 Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів виробництва на підприємстві

На підприємстві значну увагу приділяють охороні праці, адже здоров'я працівників є найголовнішим фактором життєдіяльності. Затверджено та використовується ряд документів, які встановлюють правила, норми, інструкції з техніки безпеки та охорони праці. Так на ТДВ «Первомайський авторемзавод» застосовується положення про систему управління охороною праці перелік питань, з якими необхідно ознайомити працівників під час проведення вступного інструктажу з питань охорони праці та програма вступного інструктажу з новоприйнятими працівниками.

Правила поведінки працівників на виробничих об'єктах підприємства регулюються Статутом, Правилами внутрішнього розпорядку, Законом України «Про охорону праці», посадовими інструкціями з охорони праці та інструкціями з охорони праці при виконанні певних робіт, іншими нормативними актами з охорони праці та законодавства про працю[12]. За охорону праці відповідає спеціаліст з охорони праці та техніки безпеки (ОП та ТБ) Андрєєв П.Ю., який слідкує за станом охорони праці з метою попередження аварійності, травматизму і захворювань на виробництві.

Відповідно до Закону України «Про охорону праці», основні завдання керівництва та підлеглих по виконанню вимог системи управління охороною праці та дотриманню законодавчих актів з питань охорони праці наступні:

1. Для керівника:
 - забезпечувати створення в кожному структурному підрозділі і на робочому місці умов праці відповідно до вимог нормативних актів;

- забезпечувати додержання прав працівників, гарантованих законодавством про охорону праці;
- забезпечувати розробку, впровадження та функціонування системи управління охороною праці;
- вирішувати необхідність створення відповідних служб та призначення посадових осіб для вирішення питань з охорони праці;
- організовувати розробки інструкцій, положень та інших нормативних документів;
- забезпечувати реалізацію заходів для досягнення встановлених нормативів по охороні праці;
- оцінювати діяльність посадових осіб та підрозділів щодо виконання вимог законодавства з охорони праці;
- забезпечувати усунення причин, що можуть викликати чи призвели до нещасного випадку;
- обумовлювати в договорах оренди взаємні обов'язки з питань охорони праці:
- забезпечувати повідомну реєстрацію колективного договору.

.2. Для першого заступника:

- очолювати роботу служби охорони праці;
- забезпечувати оперативно-методичне керівництво роботою з охорони праці;
- забезпечувати проведення вступного інструктажу з питань охорони праці;
- проводити другу ступень адміністративно-громадського контролю,
- передбачати у колективному договорі надання працівникам гарантій згідно вимог законодавства з питань охорони праці;
- контролювати виконання приписів органів державного нагляду;
- забезпечувати пропаганду заходів по попередженню травматизму;
- забезпечувати узгодження інструкцій, положень та інших нормативних документів з питань охорони праці;

-забезпечувати своєчасне розслідування нещасних випадків та встановлювати заходи щодо їх усунення;

-забезпечувати своєчасний облік та аналіз нещасних випадків;

-забезпечувати оформлення та зберігання журналів вступного інструктажу, реєстрації нещасних випадків виробничого та невиробничого характеру, заяв та скарг, керувати роботою з охорони праці в підпорядкованих відділах;

- сприяти створенню в підпорядкованих відділах умов праці згідно вимог нормативних актів з питань охорони праці;

- забезпечувати дотримання прав робітників, гарантованих законодавством про охорону праці;

- проводити першу ступень адміністративно-громадського контролю;

- контролювати своєчасне проходження підлеглими вступного інструктажу та інструктажу з охорони праці;

- проводити інструктажі з охорони праці начальникам відділів;

- визначати обов'язки з охорони праці керівників підпорядкованих відділів та надавати пропозиції для внесення змін до інструкцій;

- узгоджувати інструкції та забезпечувати ними підлеглих;

- повідомляти начальника головного управління про нещасні випадки та готувати проекти наказів по розгляду нещасних випадків з працівниками управлінь;

- вести та зберігати журнал видачі інструкцій, журнал адміністративно-громадського контролю.

3. Для начальників підрозділів:

-забезпечувати виконання функцій з охорони праці передбачених положенням ;

-перевіряти особисто перед початком роботи безпечний стан умов праці на робочих місцях, наявність і справність засобів безпеки праці, справний технічний стан устаткування, вживати заходи для усунення виявлених недоліків;

- проводити з підлеглими працівниками первинні, повторні, позапланові, цільові інструктажі з питань охорони праці на робочому місці або інструктажі по безпечному виконанню іншої роботи, що підлягає виконанню за наказом адміністрації;

- визначати обов'язки з охорони праці для підлеглих працівників та надавати пропозиції для внесення змін до інструкцій;

- сприяти створенню умов праці на робочих місцях підлеглих згідно вимог нормативних актів з питань охорони праці;

- надавати пропозиції про відсторонення від роботи підлеглих працівників, які порушують нормативні акти з охорони праці або не пройшли інструктажу з охорони праці;

- контролювати дотримання працівниками вимог з охорони праці;

- повідомляти начальника управління та керівника служби охорони праці про нещасний випадок, що стався з працівником відділу;

- вести та зберігати журнал реєстрації інструктажів з питань охорони праці, інструкції посадові та з питань охорони праці, що використовуються підлеглими.

4. Для головного бухгалтера:

- забезпечувати розробку та впровадження положення про стимулювання роботи з охорони праці;

- забезпечувати проведення виплат постраждалим у нещасних випадках згідно вимог законодавства;

- забезпечувати фінансування витрат на придбання спецодягу, обладнання, нормативних актів, технічної літератури, засобів наочної агітації з охорони праці та інших витрат з охорони праці, що передбачені колективним договором;

- вести облік коштів та аналіз витрат на охорону праці та витрат від шкоди, заподіяної внаслідок нещасного випадку.

5 Для інспектора відділу кадрів та контролю

- забезпечувати дотримання прав працівника при укладенні трудового договору на проходження вступного інструктажу, ознайомлення з правилами внутрішнього трудового розпорядку, колективним договором та вносити відповідні відмітки про проведену роботу;

- забезпечувати своєчасне видання наказів з питань охорони праці;

- забезпечувати доведення введених інструкцій до начальників управлінь та складати перелік потрібних для роботи інструкцій;

- організовувати підвищення кваліфікації та проведення навчання з питань охорони праці;

- забезпечувати проведення медоглядів;

- перевіряти ведення справ з питань охорони праці згідно встановленої номенклатури справ;

- контролювати своєчасність проведення роботи по розробці і перегляду інструкцій, положень та наказів з питань охорони праці;

- вести та зберігати журнали реєстрації інструкцій, положень та наказів з питань охорони праці.

6. Для відповідального за пожежну безпеку

- надавати пропозиції щодо визначення у договорі оренди обов'язків сторін щодо забезпечення питань пожежної безпеки;

- надавати пропозиції про визначення складу пожежно-технічної комісії та добровільної пожежної дружини;

- проводити з працюючими інструктажі з пожежної безпеки;

- забезпечувати щоденний контроль за протипожежним станом приміщень;

- розробляти заходи щодо попередження виникнення пожеж, загибелі від них людей, дій по ліквідації аварійних ситуацій зв'язаних з пожежами;

- забезпечувати розробку заходів по роботі в осінньо-зимовий період;

- забезпечувати придбання необхідного пожежного інвентаря;

- забезпечувати проведення щорічних перевірок виконання працюючими заходів на випадок пожежи та використання схем евакуації;

- вживати заходи по ліквідації пожежі з залученням членів добровільної пожежної дружини;

- вести та зберігати журнал реєстрації інструктажів з пожежної безпеки, журнал реєстрації актів перевірки дій при пожежі.

7. Для відповідального за електробезпеку:

- проводити навчання та перевірку знань по питанням електробезпеки працівників, що використовують електрообладнання;

- забезпечувати використання устаткування відчизняного і зарубіжного виробництва тільки за наявності сертифікатів відповідності або дозволу держнаглядохоронпраці;

- розробляти та забезпечувати виконання заходів щодо попередження загибелі від електроструму;

- забезпечувати перевірку захисного заземлення та опору ізоляції;

- забезпечувати заміну електрообладнання зношеного та не відповідаючого вимогам охорони праці;

- підтримувати устаткування в безпечному стані та здійснювати контроль за його безпечною експлуатацією;

- вести та зберігати журнал перевірки знань з електробезпеки, журнал обліку, перевірки та випробування електрообладнання, журнал реєстрації актів опосвідчення стану безпеки електроустановок.

8. Для відповідального за автотранспорт

- забезпечувати утримання транспорту у справному технічному стані, проводити планово -попереджувальні ремонти ;

- організовувати безпечну експлуатацію транспортних засобів, впроваджувати заходи щодо попередження порушень правил безпеки при експлуатації транспортних засобів;

- організовувати контроль за проведенням періодичного і передрейсового медогляду водіїв;

- брати участь у розслідуванні аварій та дорожньо-транспортних пригод;

- розробляти та забезпечувати виконання заходів щодо попередження загибелі від автотранспорту;

- вести та зберігати журнал обліку технічного стану автотранспорту.

9. Для рядового працівника:

- виконувати положення посадових інструкцій з питань охорони праці;

- своєчасно проходити інструктажі з охорони праці;

- виконувати тільки ті роботи, за якими отримано інструктаж;

- співробітничати з адміністрацією у справі створення безпечних і нешкідливих умов праці;

- негайно повідомляти про нещасний випадок або погіршення самопочуття начальнику відділу чи особі, яка його заміщає.

Основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори, характерні для підприємства:

- небезпечні: дія транспортних засобів, самохідної техніки, що рухається; дія електричного струму; дія верстатного обладнання та ручного електроінструменту, які використовуються на виробничих дільницях; дія вузлів та механізмів технологічного обладнання, що рухається, обертається; падіння з висоти; можливі пожежі;

- шкідливі: дія прямого сонячного проміння; дія шкідливих та токсичних речовин та інше.

Кожен працівник ознайомившись з інструкцією підписується в журналі з пожежної та електробезпеки.

4.2. Заходи з покращення умов праці, запобігання виробничого травматизму і профзахворюваності на підприємстві

З метою зменшення травматизму та професійних захворювань на ТДВ «Первомайський авторемзавод» розробляються заходи профілактики:

- модернізація технологічного, підйомно-транспортного обладнання;

- перепланування розміщення обладнання;

-впровадження автоматичного та дистанційного керування виробничим обладнанням.

- створення безпечного технологічного і допоміжного обладнання; правильний вибір і компонування обладнання у виробничих приміщеннях відповідно до норм і правил безпеки та виробничої санітарії;

- проведення комплексної механізації і автоматизації виробничих процесів, створення надійних технічних засобів запобіганню аваріям, вибухам і пожежам на виробництві;

- розробка нових технологій, що виключають утворення шкідливих і небезпечних факторів.

Неабияке значення для забезпечення безпеки праці і запобігання виробничому травматизму мають основні технічні засоби безпеки: огорожувальні та запобіжні пристрої, блокування, профілактичні випробування.

Санітарно-виробничі заходи включають:

- придбання або виготовлення пристроїв, які захищають працівників від дії медичних оглядів;

- організація лікувально електромагнітних випромінювань, пилу, газів тощо;

- влаштування нових і реконструкцію діючих вентиляційних систем, систем опалення, кондиціонування;

- модернізація штучного і природного освітлення;

- забезпечення нормальних параметрів повітряного виробничого середовища;

До медико-профілактичних заходів відносяться:

- організація профілактичних - профілактичного харчування.

До організаційних заходів належать:

- проведення навчання та інструктаж з охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки.

- застосування комп'ютерних методів прикладного й інструментального

забезпечення, що значно підвищує якість навчального процесу, використовуючи необхідну інформацію з ресурсів мережі Internet, правові системи «Ліга» та ін.;

- забезпечення професійного відбору;
- здійснення контролю за дотриманням працівниками вимог інструкцій з охорони праці.

- організація раціонального режиму праці і відпочинку; забезпечення робітників спецодягом, спецвзуттям, особистими засобами захисту; виконання правил експлуатації обладнання;

- дотримання трудової та технологічної дисципліни, правил та норм з охорони праці, проведення планово-запобіжних ремонтів, рівень кваліфікації штатних працівників, відомчий та громадський контроль за виконанням робіт, та ін.

На ТДВ «Первомайський авторемзавод» щорічно розробляються заходи щодо профілактики виробничого травматизму й професійних захворювань які включаються в колективні договори, забезпечуються технічною документацією, джерелами фінансування та матеріальними ресурсами.

Способами захисту є обладнання шестерень із внутрішнім зачепленням замість зовнішнього; утоплення деталей тощо; захист від проникнення працюючого в небезпечні зони машини, від дії електричного струму й підвищеного понад припустимий тиск у робочих агрегатах; надійна система огорожень небезпечних зон, захисні блокувальні обладнання, а також ретельна герметизація, що ліквідує виділення шкідливих речовин у повітряний простір робочого місця, є обов'язковими, прогресивними, найбільш діючими технічними засобами боротьби із травматизмом і професійними захворюваннями на виробництві.

Засоби досягнення безпеки діляться на:

- засоби колективного захисту, що забезпечують захист усіх працюючих на ділянці (СКЗ);

- засоби індивідуального захисту, що підвищують захисні властивості людини (СІЗ), до яких ставиться також і навчання взаємодії з устаткуванням у небезпечній зоні.

Засоби колективного захисту реалізуються: при механізації й автоматизації виробничих процесів; використанні роботів і маніпуляторів; дистанційним керуванні устаткуванням; визначенні розмірів небезпечної зони; у випадку застосування огорожень, блокувань, звукової й світлової сигналізації; при здійсненні сигнального фарбування; при використанні гальмових обладнань, що й виключають.

Засоби індивідуального захисту забезпечують захист окремої людини або окремих його органів за допомогою спеціального одягу, взуття, захисних касок, масок, а також світлофільтрів, вібро- і шумозахисних обладнань .

Огороджувальні обладнання застосовуються для ізоляції систем приводу машин і агрегатів, зони обробки, що падають ударних елементів машин і т.д. Конструктивно огорожувальні обладнання можуть бути стаціонарними, рухливими (знімними) і переносними.

Запобіжні обладнання призначені для автоматичного відключення рухливих агрегатів і машин при відхиленні від нормального режиму роботи. До них ставляться обмежники ходу, виготовлені у вигляді упорів, кінцевих вимикачів і т.п. У випадку роботи на більших швидкостях пересування вони сполучаються з гальмовими обладнаннями. У якості запобіжних обладнань від перевантаження машин і верстатів у конструкцію машини вводять слабку ланку. Ці обладнання являють собою деталі й вузли машини, які руйнуються (не спрацьовують) при перевантаженнях. До них ставляться: зрізні штифти, шпонки; фрикційні муфти, що не передають рух при надмірних крутних моментах; плавкі запобіжники; розривні мембрани в установках з підвищеним тиском і т.д. Слабкі ланки можуть бути або з автоматичним відновленням (муфта тертя) або з необхідною заміною зруйнованого елемента.

Блокувальні обладнання або виключають можливість проникнення людину в небезпечну зону, або усувають небезпечний фактор на час

перебування людини в цій зоні. Обладнання можуть бути механічними, електромеханічними, радіаційними й інших типів. При використанні механічного блокування звичайно, щоб нитка огороження, потрібно загальмувати й повністю зупинити привід тиші, інакше важіль не дає зняти огороження. А при знятті огороження агрегат неможливо пустити в хід. Електромеханічне блокування полягає в тому, що людей, повертаючи рукоятку дверцят, розмикає електричне коло, і установка знеструмлюється. Щоб знову включити установку, потрібно спочатку закрити дверцята й повернути рукоятку. Ланцюг замкне.

Для попередження виникнення випадків поразки людей електричним струмом застосовують різні заходи, серед яких:

- застосування малих напруг. Область застосування малих напруг 2,36 і 42В на практиці звичайно обмежена ручним електрифікованим інструментом. Ручними переносними лампами й лампами місцевого висвітлення у виробничих приміщеннях підвищеної небезпеки або особливо небезпечних.

- контроль ізоляції. Опір ізоляції повинний бути досить високим, щоб витік струму не перевищував 0,001 А. справність ізоляції перевіряють не рідше одного разу в рік у сирих й не рідше дві раз у рік особливо сирих приміщеннях.

- забезпечення неприступності струмоведучих частин. Щоб виключити можливість дотику або небезпечного наближення до ізольованих струмоведучих частин, необхідно забезпечити їхню неприступність. Це досягається за допомогою огорожень, блокувань або розташування струмоведучих частин на недоступній висоті або в недоступному місці. В установках напруга до 1000В і застосовують суцільні огороження виді кожухів і кришок. Електричні блокування здійснюють розрив ланцюга спеціальними контактами, які встановлюють на дверцятах кожухів електричних апаратів. Механічні блокування встановлюються в рубильниках, пусках, автоматичних вимикачах.

- захисне заземлення. У різних частинах електричних установок можливі пробої ізоляції й замикання на металеві корпуси електродвигуна, пускача,

світильників, оболонки кабелів і ін. внаслідок цього металеві струмоведучі частини, що звичайно не перебувають під напругою, можуть виявитися під струмом і становити небезпеку у випадку дотику до них людей. Принцип дії захисного заземлення - зниження до безпечних напруг дотик і кроку, обумовлених замиканням на корпусі. Це досягається шляхом зменшення потенціалу заземленого встаткування (тобто зменшенням опору заземлення), а також шляхом вирівнювання потенціалів за рахунок підйому потенціалу підстави, на якій коштує людей, до потенціалу, близького по величині до потенціалу заземленого встаткування.

- занулення. Небезпека поразки струмом при пробіі ізоляції на корпус електродвигуна або іншого встаткування може бути усунуте занулення. Воно являє собою навмисне електричне з'єднання металевих струмоведучих частин електроустановок, що можуть виявитися під напругою, до неодноразово заземленого нульового проведення живильної мережі. Електричні установки текстильних підприємств живляться в більшості випадків від чотирьох провідної мережі змінного струму напругою 22/127 і 380/220В з глухозаземленим нульовим проведенням. У випадку ушкоджень ізоляції й інших несправностей електричної установки, при яких можуть виявитися під напругою провідні частини, вона швидко відключається від мережі (у результаті перегорання запобіжника), усуваючи в такий спосіб джерело небезпек.

- захисне відключення — використання обладнання для швидкого автоматичного відключення електроустановки при виникненні небезпеки поразки людини струмом. Вона застосовується в тих випадках, коли захисні заземлення й занулення в стані забезпечити безпека при дотику людини до струмоведучої частини, при замиканні фази на корпус електроустановки й зниженні опір ізоляції нижче припустимого.

Важливим у забезпеченні безпечної праці і запобіганні травматизму на виробництві є також такі фактори особистого характеру - знання керівником робіт особистості кожного працівника, його психіки і особливостей

характеру, медичних показників і їх відповідності параметрам роботи, ставлення до праці, дисциплінованості, задоволеності працею, засвоєння навичок безпечних методів роботи, знання норм і правил з охорони праці і пожежної безпеки, його ставлення до інших робітників і всього колективу.

Саме у формуванні у працівників правильних працезахоронних стосунків, поглядів, переконань та психологічних установок, у руйнуванні помилкових стереотипів поведінки шляхом впливу на якості особистості закладено резерв зниження рівня травматизму.

В розділі було досліджено небезпечні та шкідливі виробничі фактори, які характерні для процесу виробництва ТДВ «Первомайський авторемзавод». Безпека праці у товаристві охоплює такі три складники: безпеку виробничого обладнання; безпеку технологічних процесів; безпеку виконання робіт і забезпечується наступними методами: добором принципів дії, джерел енергії та параметрів робочих процесів; мінімізацією кількості енергії, що споживається чи накопичується; застосуванням вмонтованих у конструкцію засобів захисту та інформації про можливі небезпечні ситуації; застосуванням засобів автоматизації, дистанційного керування та контролю; дотриманням ергономічних вимог, обмеженням фізичних і нервово-психологічних навантажень на працівників.

Основними напрямками убезпечення праці у товаристві, на нашу думку, може стати комплексна механізація й автоматизація виробництва, що є передумовою докорінного поліпшення умов праці, зростання продуктивності праці та якості продукції, сприяє ліквідації відмінності між розумовою і фізичною працею.

З метою зменшення матеріальних збитків і моральної шкоди від виробничого травматизму у товаристві розробляються заходи профілактики, які передбачають конкретні завдання, термін виконання, необхідні ресурси для їх реалізації та способи контролю за їх здійсненням представниками служби охорони праці ТДВ «Первомайський авторемзавод».

ВИСНОВКИ

Господарська діяльність підприємства відбувається за участю засобів праці, тобто необоротних активів. Основні засоби займають значну питому вагу в необоротних активах будь-якого підприємства, саме за допомогою таких засобів людина впливає на предмети праці з метою перетворення вхідних матеріальних ресурсів у готовий продукт.

Основні засоби підприємства - один із основних об'єктів бухгалтерського обліку. За результатами обліку основних засобів можна визначити ефективність їх використання в господарстві. А при аналізі слід врахувати, що вартість вибулих засобів і тих, що надійшли формуються в різні періоди і часто ціна, навіть аналогічних засобів, що надходять на заміну, значно вища ціни тих, які вибувають.

Дослідження теоретичних положень показали, що поняття основні засоби має неоднозначне трактування, але більшість авторів, такі як: Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Партин Г.О дане поняття трактують як термін бухгалтерського обліку, синонім економічного поняття “основні засоби”; матеріальні активи, утримувані підприємством з метою їх використання у процесі виробництва та реалізації товарів, виконання робіт чи надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання(експлуатації) яких перевищує один рік чи операційний цикл(якщо він довший за рік).

Під час написання другого розділу була охарактеризована виробничо-економічна діяльність ТДВ «Первомайський авторемонтний завод» та здійснено оцінку фінансового стану товариства, яка показала, що підприємство працювало не досить ефективно, тому основні економічні показники значно нижчі від нормативних.

Бухгалтерський облік основних засобів на ТДВ «Первомайський авторемзавод» організовано відповідно до облікової політики підприємства, наказ про встановлення якої був виданий у 2008 році і щорічно оновлювався з того часу. На наш погляд, основними недоліками обліку на ТДВ «Первомайський авторемзавод» є порушення критеріїв визнання основних засобів активами:

- на рахунку 10 «Основні засоби» та на рахунку 112 «Інші необоротні матеріальні активи» враховують економічні вигоди, які товариство припускає отримати не внаслідок використання за призначенням, а внаслідок продажу. Таким чином порушуються критерії визнання активів, зокрема, такі активи, які утримуються для продажу, не відповідають визначенню основних засобів - це інвестиційна нерухомість;

- включення до складу основних засобів активів, орендованих на умовах операційної оренди - орендоване приміщення під склад відображене на 101 субрахунку, хоча має бути віднесене до 01 «Орендовані необоротні активи»;

Дослідження стану аналізу ефективного використання основних засобів, що проводить підприємство, показало що вказаний процес здійснюється головним бухгалтером товариства. За результатами підрахунків було виявлено, що основні засоби даного підприємства мають тенденцію до зниження, але позитивним є те, що фондоозброєність та фондозабезпеченість зросли, що свідчить про високий рівень інтенсифікації.

Перевірка вимог безпеки до технологічного обладнання та процесів виробництва на ТДВ «Первомайський авторемонтний завод», показала, що саме у формуванні у працівників правильних працезахоронних стосунків, поглядів, переконань та психологічних установок, у руйнуванні помилкових стереотипів поведінки шляхом впливу на якості особистості закладено резерв зниження рівня травматизму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белоусов А. Удосконалення документального оформлення операцій з основними засобами в умовах застосування П(С)БО 7 «Основні засоби» // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. - №3. – С.49-56.
2. Бутинець Т.А., Чижевська Л.В., Береза С.А. Бухгалтерський облік. Навчальний посібник. – Житомир: ЖІТІ, 2010. – 672 с.
3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський словник / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ПП «Рута», 2001. – 224 с.
4. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік і фінансова звітність в Україні: Навчально-практичний посібник / За ред. -Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2012. - 832 с.
5. Гольцова С. М. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / С. М. Гольцова, І. Й. Плікус. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми : Університетська книга, 2007. – 254 с.
6. Горобинська М.В. Підвищення ефективності використання основних фондів підприємств в умовах трансформації економіки: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 [Електронний ресурс] / М.В. Горобинська; Харк. держ. екон. ун-т. – Х., 2012. – 19 с.
7. Городянська Л.В. Відтворення основних засобів на підприємствах України: теорія і практика обліку і аналізу: Монографія./ Л.В. Городянська. – К.: КНЕУ, 2018. – 224 с.
8. Грачова Р. Матеріальні активи за МСФЗ і П(С)БО // Дебет-кредит. – 2017. - №28. – С.29-35.
9. Дем'яненко М.Я. Фінансовий словник – довідник. – К.: Київ, 2003- . 173 с .

10. Державний класифікатор України «Класифікація основних фондів» ДК-013-97, затверджений наказом Держкомітету по стандартизації, метрології та сертифікації від 19.08.97 р. №507.
11. Єлейко Я. І. Основи фінансового аналізу: Навч. пос. – Л.: Банк. ін-т НБУ, 2004. – 141с
12. Жидецький В.Ц., Джигирей В.С., Мельников О.В. Основи охорони праці. Навчальний посібник. – Вид. 4-те, доповнене. – Львів: Афіша, 2000. – 350 с.
13. Жук В. Бухгалтерський облік основних засобів: цікаві нюанси // Баланс. – 2008. - №84. - С.19-22.
14. Завадський Й.С. Словник бухгалтерських термінів: маркетинг, підприємництво / Й.С. Завадський, Г.В. Осовська, О.О. Юшкевич: [Навч.-метод. посібник] – Житомир: ЖІТІ, 1999. – 444 с.
15. Загородній А.Г. Фінансовий словник: [3-є вид.] / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – К.: Знання, 2000. – 588 с.
16. Закон України «Про бухгалтерський облік и фінансову звітність» № 996-XIV від 16.07.99.,- 54 с.
17. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу: Навч.пос. – 3-тє вид., доп.і переробл. – К.: Знання – Прес, 2008. – 190с.
18. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затверджена наказом Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 року № 627
19. Камишанов П.І., Камишанов А.П. Бухгалтерський фінансовий облік: Навчальний посібник. - М.: Омега-Л, 2006. - 590 с
20. Комар Е. Е. Визначення і класифікація основних засобів / Е.Е.Комар // Держава та регіони. – 2017. – №3. –395 с.

21. Корнійчук Л.Я. Історія економічних навчань. Підручник для студентів / Л.Я. Корнійчук, Н.О. Татаренко, А.М. Поручник та ін – К.: КНЕУ, 1999. – 564с
22. Кузьмін Д. Л. Основні засоби та основні фонди: порівняльний аспект // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку. – 2012. – 155 с.
23. Мазуркевич І.О. Теоретичні аспекти відтворення основних засобів на підприємстві / І.О. Мазуркевич // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 4. 56 с.
24. Маркс К., Енгельс Ф. Капітал: Т. 1 // Маркс К., Енгельс Ф. Твори: 2-е вид. - К.: Держполітвидав УРСР, 1969. - Т. 23.
25. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30.09.03р. №561.
26. Милль Дж. С. Основы политической экономии: Пер. с англ. - М.: Наука, 1980. - Т. 3.- 576 с.
27. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України №73 від 07.02.2013 р., зі змінами та доповненнями.
28. Операції з основними засобам: всі аспекти обліку. Збірник систематизованого законодавства. – 2007. – Вип.2. – 142с.
29. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник для студ. екон. спец. вищ. закл. осв. / За ред. Г. Н. Климка, В. П. Нестеренка. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Вища шк.: Знання, 1997.
30. Павлюк І. Бухгалтерський облік реалізації та передачі основних засобів // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. - №4. – С.33-36.
31. Павлюк І. Розкриття інформації про основні засоби в примітках до річної фінансової звітності // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. - №1. – С.25-31.

32. Петти В., Смит А., Рикардо Д. и др. Классика экономической мысли: Соч. — М.: ЭКСМО-Пресс, 2000.

33. План рахунків бухгалтерського обліку підприємств, організацій і закладів, затверджений наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.99 р.

34. Податковий кодекс України № 344-VIII від 21.04.2015.

35. Политическая экономия: Учебник для вузов / В.А. Медведев (рук. авт. колл.), Л. И. Абалкин, О. Н. Ожерельев и др. — М.: Политиздат, 1990.

36. Политэкономия: История экономических учений. Экономическая теория. Мировая экономика: Учебник / Под ред. Д. В. Валового. — М.: Бизнес-школа: Интер-Синтез, 1999. — 675 с.

37. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.00р. №92.

38. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Міністерства фінансів України 02.09.2014. №879.

39. Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку, затверджене наказом міністерства фінансів України 24.05.1995. №88.

40. Пушкар М.С. Фінансовий облік. Підручник. — Тернопіль: 2010 р.- с 629.

41. Рикардо Д. Начала политической экономии // Классика экономической мысли. — ЭКСМО-ПРЕСС, 2000. — С. 403—479.

42. Русак Н.А., Русак А.В. Фінансовий аналіз суб'єкта господарювання. — М: Вища школа, 2007. — 309с.

43. Савицька Т.В. Аналіз господарської діяльності підприємства. — К: Нове видання, 2009. — 398с.

44. Сопко В., Карев В. Деякі питання термінології та класифікації засобів праці // Бухгалтерський облік і аудит. — 2006. - №3. — С.11-15.

45. Сухарський В.С. Фінансовий облік. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів /. - 2-ге вид., доп. і перероб. - Тернопіль : Астон, 2014. - 352 с. .

46. Сэй Ж.-Б. Трактат по политической экономии // Ж.-Б. Сэй, Ф. Бастиа. Трактат по политической экономии. Экономические софизмы. Экономические гармонии / Ф. Бастиа. — М.: Дело, 2000.

47. Хома С. Особливості обліку необоротних активів, що утримуються для продажу // Бухгалтерський облік і аудит. – 2019. - №4. – С.20-24.

48. Чалый И. Методология учета основных средств: рекомендательно, но важно // Бухгалтерия. – 2008. - №13. - С.24-28.

49. Чумаченко М. Г. Сучасний стан бухгалтерського обліку в Україні та міжнародні стандарти обліку / М. Г. Чумаченко. – К. : Інститут фінансових і банківських досліджень академії економічних наук України, 2007. – 300 с.

50. Шеремет А.Д., Сайфулін Р.С. Методика фінансового аналізу. - М.: «ИНФРА», 1995 – 155 с.

ДОДАТКИ